

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Małgorzata Motylow

KGP.410.3.3.2023

**Pan
Mariusz Błaszczak
Minister Obrony Narodowej
Ministerstwo Obrony Narodowej
Al. Niepodległości 218
00-911 Warszawa**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/012 – Sektor kosmiczny i jego rozwój

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Obrony Narodowej ¹ , Al. Niepodległości 218, 00-911 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Błaszczak, Minister Obrony Narodowej ² – od 9 stycznia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Realizacja zadań wynikających z Polskiej Strategii Kosmicznej.2. Współpraca z administracją rządową, instytucjami Unii Europejskiej oraz innymi podmiotami w zakresie polskiej polityki kosmicznej.3. Realizacja projektów związanych z wykorzystaniem danych satelitarnych i technologii kosmicznych.4. Realizacja działań mających na celu wspieranie polskiego sektora kosmicznego w pozyskiwaniu oraz realizację projektów przemysłowo-naukowych, związanych z bezpieczeństwem i obronnością państwa.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do 30 czerwca 2023 r. z uwzględnieniem działań oraz dowodów wytworzonych przed i po tym okresie, jeżeli miały one istotny wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 <i>ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Dariusz Szalkowski, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21416.2. Rafał Pikus, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/39/2023 z 27 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str.: 1, 2, 168-170)

¹ Dalej także: MON lub Ministerstwo.

² Dalej także: Minister.

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 623., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia pozytywnie działania Ministra Obrony Narodowej dotyczące rozwoju sektora kosmicznego. Minister Obrony Narodowej realizował *Polską Strategię Kosmiczną*⁵ w przewidzianym dla siebie zakresie.

Powołany przez Ministra *Pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej* realizował przypisane mu zadania merytoryczne. Pod nadzorem Pełnomocnika opracowano szereg analiz dotyczących operacyjnego wykorzystania technologii kosmicznych. W 2021 r. opracowany został *Resortowy plan implementacji Polskiej Strategii Kosmicznej*, który został zaktualizowany w 2023 r. W dokumencie tym określone zostały przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji celu szczegółowego nr 3 PSK. Opracowano również przyjętą przez Ministra Obrony Narodowej 1 sierpnia 2023 r. *Koncepcję implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w Siłach Zbrojnych RP*⁶.

Minister Obrony Narodowej w 2019 i w 2023 r. zatwierdził *Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej*. Przedstawiciele Ministra Obrony Narodowej, realizując wskazane kierunki badań, uczestniczyli w czterech krajowych i trzech międzynarodowych (w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego i Europejskiej Agencji Obrony) projektach badawczych, związanych z sektorem kosmicznym, dotyczących dwóch kierunków interwencji celu szczegółowego nr 3 – *Budowa narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi oraz Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji*.

Minister zawarł również umowy międzynarodowe, w tym z Francją i Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej, których celem jest uzyskanie dostępu do usług satelitarnych w różnych obszarach sektora kosmicznego.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła formalne nieprawidłowości, dotyczące działalności Pełnomocnika, który nie dopełnił obowiązku przygotowywania półrocznych sprawozdań ze swojej działalności, uzgadniając sposób postępowania z nadzorującym go Sekretarzem Stanu, jednak bez sformalizowania tych decyzji. W okresie od momentu powołania w dniu 20 maja 2020 r., do 30 czerwca 2023 r. Pełnomocnik nie przedstawił trzech z sześciu półrocznych sprawozdań.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, powołany 23 listopada 2020 r. przez Ministra Obrony Narodowej *Zespół Zadaniowy do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej*, nie realizował wszystkich przypisanych mu zadań. W roku 2021 odbył cztery spotkania, natomiast od początku 2022 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK, Zespół nie spotykał się w ogóle. Zadania przypisane Zespołowi, realizowane były w znacznej mierze w ramach bieżącej współpracy komórek organizacyjnych resortu obrony narodowej⁷. W ocenie NIK, celowym jest rozważenie dalszego funkcjonowania Zespołu w dotychczasowej formule.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Uchwała nr 6 Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie przyjęcia *Polskiej Strategii Kosmicznej* – M.P. poz. 203. Dalej także: *PSK*.

⁶ Dokument niejawnny.

⁷ Dalej: *RON*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

20 maja 2020 r. powołany został Pełnomocnik Ministra obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej⁹. W Ministerstwie Obrony Narodowej zagadnienia merytoryczne zawarte w projektach związanych z tzw. sektorem kosmicznym, realizowane były głównie w utworzonym 29 września 2020 r.¹⁰ Departamencie Innowacji¹¹. W ramach Departamentu Innowacji w kwietniu 2022 r. utworzony został Wydział Technologii Kosmicznych¹², odpowiadający za wsparcie merytoryczne zadań i przedsięwzięć realizowanych przez *Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej*¹³. Do zadań Wydziału Technologii Kosmicznych należało między innymi:

- definiowanie propozycji celów strategicznych w zakresie wykorzystania przestrzeni kosmicznej w resorcie obrony narodowej,
- udział w procesie programowania rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej¹⁴ poprzez przygotowanie propozycji w obszarze budowy zdolności do: pozyskiwania satelitarnych zobrażeń Ziemi; obserwacja, rozpoznanie i budowa świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej; telekomunikacji satelitarnej, zabezpieczenia usług precyzyjnej nawigacji satelitarnej i synchronizacji czasu oraz wynoszenia obiektów na orbity okołoziemskie,
- realizacja projektów zmierzających do rozwoju zdolności w zakresie wykorzystania przestrzeni kosmicznej przez resort obrony narodowej.

Przed utworzeniem Wydziału Technologii Kosmicznych wsparcie merytoryczne zadań i przedsięwzięć realizowanych przez *Pełnomocnika ds. przestrzeni kosmicznej*, od 1 czerwca 2021 r. zapewniał Wydział Analiz w Departamencie Innowacji¹⁵.

(akta kontroli str.: 168-170, 414-418-CD/psk-RaPik-02-odpowiedz)

OBSZAR

1. Realizacja *Polskiej Strategii Kosmicznej* w obszarze obronności

Opis stanu faktycznego

1.1 *Polska Strategia Kosmiczna* w planach Ministerstwa Obrony Narodowej

W *Polskiej Strategii Kosmicznej* dla celu szczegółowego nr 3 *Rozbudowa zdolności w obszarze bezpieczeństwa i obronności państwa z wykorzystaniem technologii kosmicznych i technik satelitarnych*, zostały określone cztery kierunki interwencji (narzędzia realizacji):

- *Budowa narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi.*
- *Budowa systemu świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej.*

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Decyzją nr 66/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia *Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej*

¹⁰ Zarządzenie nr 144 Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 września 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej (M.P. poz. 818).

¹¹ Dalej także: DIn.

¹² Zarządzenie nr 23 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 29 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenie wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Innowacji, zmienione zarządzeniem nr 8 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 15 maja 2023 r. w sprawie zatwierdzenie wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Innowacji. Dalej także: WTK.

¹³ Dalej także: *Pełnomocnik ds. przestrzeni kosmicznej*.

¹⁴ Dalej także: SZ RP.

¹⁵ Zarządzenie nr 16 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 1 czerwca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Innowacji.

- *Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji.*
- *Rozwój technologii rakiетowych.*

Dla celu szczegółowego nr 3 ustalono również wskaźniki przewidziane do realizacji do 2020 r.:

- *Uruchomienie programu strategicznego „Satelitarny system optoelektronicznej obserwacji Ziemi”,*
- *Opracowanie koncepcji architektury przyszłego systemu SSA/SST.*

Z uwagi na przedłużające się prace nad opracowaniem Krajowego Programu Kosmicznego, *Pełnomocnik ds. przestrzeni kosmicznej* w listopadzie 2021 r. opracował *Resortowy plan implementacji Polskiej Strategii Kosmicznej*. W części A *Resortowego planu implementacji PSK* określono przedsięwzięcia przewidziane do wykonania w ramach poszczególnych kierunków interwencji celu szczegółowego nr 3 PSK, wraz z przedsięwzięciami dodatkowymi warunkującymi realizację przedsięwzięć głównych oraz w części B – harmonogram ich realizacji w perspektywie do końca 2024 r. W styczniu 2023 r. dokonano aktualizacji części B *Resortowego planu implementacji PSK*.

Resortowy plan implementacji PSK z 2021 r. oraz aktualizację jego części B z 2023 r. zatwierdził Sekretarza Stanu w Ministerstwie nadzorujący Departament Innowacji.
(akta kontroli str.: 139-161)

Według informacji Dyrektora DIn¹⁶ stan realizacji poszczególnych kierunków interwencji celu szczegółowego nr 3 PSK, ujętych w *Resortowym planie implementacji PSK* był następujący:

- Budowa narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi:*
 - *Realizacja WO GLOB w odniesieniu do pozyskania komponentów jakościowego (system optoelektroniczny) i rewizyty (system optoelektroniczny oraz radarowy) – poszczególne komponenty przedsięwzięcia znajdowały się na różnych etapach realizacji,*
 - *Realizacja procesu pozyskania systemu obserwacji Ziemi wysokiej rozdzielczości – w ramach przedsięwzięcia w grudniu 2022 r. podpisana została umowa dotycząca pozyskania systemu obserwacji ziemi w oparciu o dane satelity Pleiades Neo¹⁷,*
 - *Realizacja projektu MIKROGLOB (konstelacja mikrosatelitów optoelektronicznej obserwacji Ziemi) – przedsięwzięcie realizowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności¹⁸, do grudnia 2023 r. planowane było opracowanie *Przemysłowego Studium Wykonalności*, a następnie realizacja konstelacji mikrosatelitów, zakończenie przedsięwzięcia planowane na sierpień 2026 r.¹⁹,*
 - *Pozyskanie radarowego komponentu rewizyty – przedsięwzięcie w trakcie realizacji na wstępnym etapie pozyskiwania informacji w ramach prac Grupy Zadaniowej do zdefiniowania Wymagań Sprzętowych wraz ze *Studium Wykonalności dla zadania Satelitarny radarowy system obserwacji Ziemi,**
 - *Wypracowanie mechanizmów udostępniania zobrazowań na potrzeby administracji publicznej z systemów zarządzanych przez Siły Zbrojne RP*

¹⁶ Pismo nr DIn-WTK.09000.4.2023 z dnia 22 września 2023 r.

¹⁷ Umowa z dnia 27 grudnia 2022 r. podpisana przez Agencję Uzbrojenia z firmą Airbus Defence and Space SAS.

¹⁸ Dalej także: KPO.

¹⁹ Patrz pkt 1.2.1 Wystąpienia pokontrolnego.

o podwójnym przeznaczeniu (dual-use) – realizacja przedsięwzięcia na wstępnym etapie prac przygotowawczych,

- *Współpraca z Francją w zakresie satelitarnej obserwacji Ziemi* – przedsięwzięcie realizowane w sposób ciągły, między innymi w ramach spotkań polsko-francuskich, w grudniu 2022 r. podpisana została umowa dotycząca pozyskania systemu obserwacji ziemi w oparciu o dane satelity *Pleiades Neo*,
- *Angażowanie się w inicjatywy międzynarodowe, których celem jest wymiana obrazów i produktów z systemów narodowych* – przedsięwzięcie w trakcie realizacji, w ramach przedsięwzięcia zawarto porozumienie ramowe z Francją²⁰ – w uzgodnieniach porozumienie implementacyjne, list intencyjny pomiędzy państwami będącymi członkami NATO²¹ – trwały negocjacje memorandum (porozumienia wielostronnego),
- *Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w zakresie obserwacji Ziemi* – w ramach przedsięwzięcia realizowany był projekt *PIAST*²²,

Ponadto w ramach tego kierunku interwencji realizowany był międzynarodowy projekt badawczy EDF-2021 *SPIDER*²³.

b. *Budowa systemu świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej:*

- *Budowa wojskowego centrum świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej* – przedsięwzięcie było w realizacji, koncepcja utworzenia centrum świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej została zawarta w *Koncepcji Implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w SZ RP z 1 sierpnia 2023 r.*, w sposób ciągły monitorowane były rozwiązania techniczne, które mogły być wykorzystane w centrum,
- *Absorbacja środków pomocowych z USA w ramach programu 333* – przedsięwzięcia planowane do realizacji w roku finansowym 2024.
- *Pozyskanie kontrolowanych przez SZ RP sensorów* – przewidziane do realizacji od 2026 r.,
- *Pozyskanie dostępu do danych, produktów i usług z zakresu świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej* – w trakcie realizacji, w ramach przedsięwzięcia zawarto porozumienie z *Polską Agencją Kosmiczną*²⁴ oraz Departamentem Obrony Stanów Zjednoczonych w sprawie współpracy w zakresie bezpieczeństwa lotów kosmicznych i świadczenia usług w zakresie świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej i informacji²⁵,
- *Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w zakresie świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej* – Komitet Sterujący Naukowego Centrum Badań i Rozwoju²⁶ nie rekomendował uruchomienia projektów w tym zakresie tematycznym,

²⁰ *Porozumienia ramowe z dnia 28 lipca 2021 r.* zawarte pomiędzy Ministerstwem Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Obrony Republiki Francuskiej.

²¹ List intencyjny z dnia 15 lutego 2023 r., w którym wyrażono wolę zbadania możliwości kontrybucji do wirtualnej konstelacji Sojuszu *Aquila* jako integralnego elementu inicjatywy *Alliance Persistent Surveillance form Space (APSS)*, ukierunkowanej na połączenie posiadanych przez państwa członkowskie zasobów i stworzenie współdzielonej platformy wymiany danych na potrzeby zasilania wojskowych struktur NATO w dane rozpoznawcze.

²² Patrz pkt 1.2.1 wystąpienia pokontrolnego.

²³ Projekt realizowany w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego - patrz pkt 1.2.2 wystąpienia pokontrolnego.

²⁴ Dalej także: *POLSA*.

²⁵ Porozumienie trójstronne z dnia 19 kwietnia 2023 r. zawarte pomiędzy Ministrem Obrony Narodowej RP, Polską Agencją Kosmiczną oraz Departamentem Obrony Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

²⁶ Dalej także: *NCBR*.

- *Szkolenie kadr wojskowych z zakresu świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej* – w ramach przedsięwzięcia kadra wojskowa brała udział w ćwiczeniach i szkoleniach międzynarodowych oraz szkoleniach POLSA,
- c. *Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji:*
- *Zainicjowanie wypracowania potrzeb SZ RP w zakresie komunikacji satelitarnej* – w czerwcu 2022 r. powołana została grupa robocza ds. łączności satelitarnej SZ RP²⁷, opracowano kierunkowy dokument dotyczący zdolności do zapewnienia łączności o zasięgu rozległym i globalnym,
 - *Współpraca międzynarodowa w zakresie dostępu do usług satelitarnych bazujących na systemach narodowych innych państw: Francja, USA, Luksemburg i Hiszpania* – w ramach przedsięwzięcia prowadzona była współpraca z Francją i Stanami Zjednoczonymi oraz planowano współpracę z Luksemburgiem²⁸,
 - *Współpraca międzynarodowa w zakresie możliwości pozyskania narodowego systemu satelitarnego lub umieszczenia polskiego transpondera na satelicie innego państwa* – przedsięwzięcie było w trakcie realizacji,
 - *Współpraca międzynarodowa w zakresie dostępu do komercyjnych usług satelitarnych z wysokim priorytetem dostępności* – przedsięwzięcie było w trakcie realizacji,
 - *Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych z zakresu SATCOM* – w ramach przedsięwzięcia realizowany był projekt *T-XPDR*²⁹, w odniesieniu do projektu *nanoCrypto* Komitet Sterujący NCBR nie rekomendował uruchamiania projektów w tym zakresie,
 - *Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych dotyczących wykorzystania systemów PNT* – przedsięwzięcie zostało zainicjowane, NCBR czekało na otwarcie konkursu projektu dotyczącego zbudowania dwuzakresowego odbiornika PNT, który działałby w ramach systemu Galileo PNT³⁰ oraz amerykańskiego systemu GPS.

Ponadto w ramach tego kierunku interwencji realizowany był krajowy projekt badawczy VSAT³¹ oraz międzynarodowe projekty badawcze EDF-2021 EPW³² oraz LORACO³³.

d. *Rozwój technologii raketowych:*

- *Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych, których celem jest rozwój technologii raketowych* – w ramach przedsięwzięcia realizowane były trzy projekty, w których MON nie było zaangażowane finansowo, niemniej jednak ich wyniki pozostawały w obszarze zainteresowania SZ RP³⁴,
- *Analiza możliwości wykorzystywania metody air launch w Polsce we współpracy z POLSA* – przedsięwzięcie było realizowane przez POLSA, MON

²⁷ Rozkaz nr78/P6 Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 7 czerwca 2022r..

²⁸ Opracowano i przekazano do uzgodnienia do Luksemburga projekt listu intencyjnego.

²⁹ Patrz pkt 1.2.1 wystąpienia pokontrolnego.

³⁰ Właścicielem systemu Galileo PNT jest Unia Europejska.

³¹ Patrz pkt 1.2.1 wystąpienia pokontrolnego.

³² Projekt realizowany w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego - patrz pkt 1.2.2 wystąpienia pokontrolnego.

³³ Projekt realizowany w ramach Europejskiej Agencji Obrony - patrz pkt 1.2.2 wystąpienia pokontrolnego.

³⁴ Projekt *Perun* – budowa rakiety do wykonywania lotów suborbitalnych rozwijany przez Space Forest sp. z o.o., projekt *Bursztyn* – budowa rakiety suborbitalnej realizowany przez Sieć Badawczą Łukasiewicza – Instytut Lotnictwa, projekt *Trójstopniowej rakiety* – do wynoszenia ładunków badawczych realizowany przez konsorcjum: Wojskowe Zakłady Lotnicze nr 1 i Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia.

w ramach roboczej współpracy udzielił informacji dotyczących możliwości realizacji projektu.

Odnosząc się do stopnia realizacji wskaźników celu szczegółowego nr 3 PSK, Dyrektor DIn³⁵ stwierdził, że:

Zgodnie z postanowieniami Strategii za monitorowanie jej całościowej implementacji odpowiada Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

To opracowanie pod kierunkiem Polskiej Agencji Kosmicznej, Krajowego Programu Kosmicznego miało pozwolić na stworzenie oprzyrządowania do realizacji Strategii, przewidywać niezbędne środki i wskazywać podmioty zaangażowane w konkretne działania. Dotychczas jednak nie doszło do przyjęcia ww. programu.

Resortowy plan implementacji Polskiej Strategii Kosmicznej w przedłożonej formie powstał w związku z opóźnieniem się prac nad Krajowym Programem Kosmicznym jako dokument wewnętrzny, jako rozwiązanie doraźne, którego jednym z celów jest monitorowanie postępów prac. Ze względu na wewnętrzny i doraźny charakter dokumentu odstąpiono od określenia wartości docelowych wskaźników.

W odniesieniu do podjętych przez Ministerstwo Obrony Narodowej działań można wskazać, że uruchomiony został projekt Satelitarny System Obserwacji Ziemi – obecnie zaawansowana jest realizacja Przemysłowego Studium wykonalności projektu. Założeniem jest realizacja części celu szczegółowego nr 3 poprzez realizację przedmiotowego projektu.

MON, ze względu na potrzeby SZ RP w tym zakresie, angażuje się w budowanie systemu świadomości sytuacyjnej, jednak nie odpowiada za realizację wskaźnika „Opracowanie koncepcji architektury przyszłego systemu SSA/SST”. Wskazać należy, że system taki stworzyła obecnie Polska Agencja Kosmiczna, która współtworzy unijny system EU SST.

Dla przedsięwzięć ujętych w *Resortowym planie implementacji PSK* sformułowano wskaźniki określające sposób weryfikacji realizacji danego przedsięwzięcia, przy czym wartości docelowe tych wskaźników ustalono tylko dla trzech przedsięwzięć w ramach *Budowy narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi*.

Odnosząc się do braku ustalenia docelowych wartości dla wszystkich wskaźników określających sposób weryfikacji wykonania danego przedsięwzięcia, Dyrektor DIn³⁶ wskazał, że z uwagi na wewnętrzny i doraźny charakter dokumentu *Resortowy plan implementacji PSK*, odstąpiono od określenia docelowych wartości dla tych wskaźników.

Równocześnie w odniesieniu do sposobu monitorowania przedsięwzięć ujętych w *Resortowym planie implementacji PSK*, Dyrektor DIn wskazał, iż przyjęto założenie, że monitorowanie realizacji przedsięwzięć odbywać się będzie w sposób ciągły, poprzez nanoszenie modyfikacji w części B – będzie to dokument „żywy”, stąd odrębne korekty i dopiski na dokumencie.

Odnosząc się do braku sprawozdań z realizacji przedsięwzięć ujętych w *Resortowym planie implementacji PSK*, Dyrektor DIn stwierdził, że Minister Obrony Narodowej był informowany o prowadzonych działaniach w ramach *Resortowego planu implementacji PSK*, w formie przewidzianej w decyzji nr 66/MON, powołującej *Pełnomocnika do spraw przestrzeni kosmicznej*, tj. w ramach półrocznych informacji okresowych oraz za pomocą notatek z prowadzonych przedsięwzięć³⁷. Część

³⁵ Pismo nr DIn-WTK.09000.4.2023 z dnia 22 września 2023 r.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Szerzej w pkt. 2.1 Wystąpienia pokontrolnego.

realizowanych przedsięwzięć podlegała również standardowym mechanizmom kontroli zarządczej prowadzonej w Ministerstwie, w ramach planowania działalności Departamentu oraz jej rozliczania. Szczegółowe Sprawozdanie z realizacji Planu zostanie sporządzone na dzień przyjęcia Krajowego Programu Kosmicznego bądź po zakończeniu okresu obowiązywania Planu, co przewidziano na rok 2024.

(akta kontroli str.: 109-136, 205-217, 414-418-CD/psk-RaPik-01-odpowiedz)

W ramach dokumentu *Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej na lata 2017-2026*³⁸, zagadnienia związane z sektorem kosmicznym zostały ujęte między innymi w obszarach:

obszar 3.1 – *Technologie informacyjne i sieciowe*,

obszar 3.2 – *Sensory i obserwacja*,

obszar 3.3 – *Broń precyzyjna i uzbrojenie*,

obszar 3.7 – *Technologie przełomowe*

W ramach dokumentu *Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej na lata 2021-2035*³⁹ wyodrębniono obszar pt. *Technologie kosmiczne*, obejmujący 21 podobszarów technologii kosmicznych. Dla każdego podobszaru określono między innymi: wpływ danej technologii na funkcjonowanie Sił Zbrojnych, przewidywany czas prac badawczo-rozwojowych oraz proponowany tryb prowadzenia prac badawczo-rozwojowych.

(akta kontroli str.: 414-418-CD/psk-RaPik-01-odpowiedz,
mail-2023.08.03-RaPik)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Projekty badawcze związane z sektorem kosmicznym realizowane przez Ministerstwo Obrony Narodowej

W Ministerstwie Obrony Narodowej przedsięwzięcia związane z sektorem kosmicznym realizowane były w ramach czterech krajowych i trzech międzynarodowych projektów badawczych.

1.2.1 Projekty krajowe

Projekt *PIAST*⁴⁰

Projekt *PIAST* stanowił realizację kierunku interwencji *Budowa narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi* celu szczegółowego nr 3 *PSK*. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym 3 – *Techniki i technologie obronne*⁴¹ określonym w *PKB 2017-2026*.

Projekt *PIAST* realizowany był przez konsorcjum⁴², które zostało wybrane w wyniku rozstrzygnięcia konkursu 1/SZAFIR/2020⁴³, przeprowadzonego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w 2020 r. Zakres tematyczny konkursu został określony w *Regulaminie konkursu* przyjętym przez Komitet Sterujący *NCBR* uchwałą nr 65/12/2019 z dnia 10 grudnia 2019 r.

³⁸ Załącznik do decyzji nr 235/DNiSzW Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 czerwca 2019 r. Dalej także: *PKB 2017-2026*.

³⁹ Załącznik do decyzji nr 2/DIn Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 stycznia 2023 r.

⁴⁰ Nanosatelitarna konstelacja optoelektronicznego rozpoznania obrazowego (Polish imAging SaTellites).

⁴¹ Obszary badań: 3.2 – sensory i obserwacje, 3.7 – technologie przełomowe (3.7.7 – technologie kosmiczne i satelitarne).

⁴² Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie (dalej także: WAT) jest liderem konsorcjum w skład którego poza liderem wchodzi: Centrum Badań Kosmicznych PAN, Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Lotnictwa, Creotech Instruments SA, Scanway sp. z o.o. i PCO SA.

⁴³ Strona internetowa www.gov.pl/web/ncbr/1szafir2020 – *Lista rankingowa pozytywnie zaopiniowanych wniosków w Zakresie tematycznym nr 10 – Konkurs 1/SZAFIR/2020*.

W dniu 26 maja 2021 r. pomiędzy NCBR a Wojskową Akademią Techniczną w Warszawie, została zawarta umowa nr DOB-SZAFIR/10/A/022/01/2021 o wykonanie i finansowanie projektu realizowanego na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa w ramach konkursu 1/SZAFIR/2020 pod nazwą *Nanosatelitarna konstelacja optoelektronicznego rozpoznania obrazowego (Polish imAging SaTellites)*.

W umowie określono, że okres realizacji projektu *PIAST* wynosi 48 miesięcy – od 1 czerwca 2021 r. do 31 maja 2025 r. W ramach projektu przeprowadzone zostaną:

- badania naukowe od pierwszego do 24 miesiąca realizacji projektu, tj. do 31 maja 2023 r.,
- prace rozwojowe od 25 do 48 miesiąca realizacji projektu, tj. do 31 maja 2025 r., w wyniku których powinien zostać osiągnięty IX poziomu gotowości technologii⁴⁴.

Całkowity koszt realizacji projektu *PIAST* określono na 70 159,9 tys. zł, w tym 62 028,6 tys. zł finansowane przez NCBR i 8 131,3 tys. zł finansowane przez członków konsorcjum.

W *Harmonogramie realizacji projektu*, stanowiącym załącznik nr 2 do umowy, określono czas trwania etapów jego realizacji i poszczególnych zadań wchodzących w ich skład oraz podmioty – członków konsorcjum realizujących dane zadanie.

Dyrektor Działu Zarządzania Programami i Projektami na Rzecz Bezpieczeństwa i Obronności Państwa w NCBR⁴⁵, 23 sierpnia 2021 r. powołał *Zespół Nadzorujący*⁴⁶ realizację projektu *PIAST*. W skład *Zespołu Nadzorującego* weszli przedstawiciele wskazani przez Ministra Obrony Narodowej⁴⁷–oraz przedstawiciel NCBR.

W raporcie rocznym z realizacji projektu *PIAST* w 2022 r.⁴⁸ *Zespół Nadzorujący* realizację projektu podał, że:

- projekt realizowany był zgodnie z umową,
- do dnia 31 grudnia 2022 r. zakończony został pierwszy etap badań naukowych, przy czym nie dokonano jego oceny merytorycznej z uwagi na nieotrzymanie raportu merytorycznego z realizacji tego etapu,
- NCBR przekazał wykonawcy projektu 31 215,6 tys. zł, tj. 50% wartości określonej w umowie⁴⁹,
- wykonawca projektu zgłosił uwagę, że realizacja badania w zakładanej konfiguracji (trzy satelity w formacji) będzie wysoce ryzykowna oraz zwiększy koszty badania – *Zespół Nadzorujący* stwierdził, że ocena zagadnienia będzie możliwa po przedstawieniu dokumentacji merytorycznej z zakończonego pierwszego etapu.

⁴⁴ W załączniku do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 sierpnia 2020 r. w sprawie zadań Narodowego Centrum Badań i Rozwoju związanych z realizacją badań naukowych lub prac rozwojowych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz.U. poz. 1495) określonych zostało dziewięć poziomów gotowości technologicznej. Poziom IX – sprawdzenie rozwijanej technologii w środowisku operacyjnym. Następuje zastosowanie technologii w jej końcowej formie i w przewidywanych warunkach funkcjonowania, np. w warunkach operacyjnych misji lub w rzeczywistym środowisku operacyjnym.

⁴⁵ Dalej także: *DOB-NCBR*.

⁴⁶ *Zespół Nadzorujący*, o którym mowa w Decyzji nr 132/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 czerwca 2017 r. zmieniającej decyzję w sprawie wytycznych dotyczących planowania i realizacji w resorcie obrony narodowej czynności nadzoru nad projektami dotyczącymi obronności i bezpieczeństwa państwa realizowanymi poza resortem obrony narodowej – Dz.Urz.MON poz. 137.

⁴⁷ Pismo MON z dnia 13 lipca 2021 r.

⁴⁸ *Raport roczny z realizacji w 2022 roku projektu z obszaru obronności realizowanego w NCBR, opracowany wg stanu na 31 grudnia 2022 r.* – raport sporządzony przez *Zespół Nadzorujący* w dniu 20 lutego 2023 r.

⁴⁹ Według stanu na koniec czerwca 2023 r. wielkość środków przekazanych wykonawcy przez NCBR nie uległa zmianie.

Według informacji przekazanych przez Naczelnika Wydziału Technologii Kosmicznych w DIn⁵⁰, stan realizacji projektu *PIAST* jest następujący:

- *Zespół Nadzorujący* oceniając negatywnie raport merytoryczny Wykonawcy⁵¹ z realizacji pierwszego etapu badań naukowych, przedstawił rekomendacje dotyczące działań mających na celu uzyskanie pozytywnej oceny,
- zakończenie drugiego etapu badań naukowych projektu *PIAST* zostało przesunięte o cztery miesiące, tj. do 30 września 2023 r., przy czym nie została zmieniona data zakończenia całego projektu,
- prezentacja postępu realizacji badań naukowych przez Wykonawcę planowana była na przełomie września i października 2023 r.

(akta kontroli str.: 220-293, 414-418-CD/psk-RaPik-03-odpowiedz)

Projekt VSAT⁵²

Projekt *VSAT* stanowił realizację kierunku interwencji *Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji* celu szczegółowego nr 3 *PSK*. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym *3-Techniki i technologie obronne⁵³*, określonym w *PKB 2017-2026*.

Projekt *VSAT* realizowany był przez konsorcjum⁵⁴, którego liderem była spółka KenBIT sp. z o.o. w Warszawie. Konsorcjum zostało wybrane w wyniku rozstrzygnięcia konkursu 1/SZAFIR/2020⁵⁵, przeprowadzonego przez *NCBR*, dla którego zakres tematyczny został określony w *Regulaminie konkursu* przyjętym przez Komitet Sterujący *NCBR* uchwałą nr 65/12/2019 z dnia 10 grudnia 2019 r.

W dniu 15 czerwca 2021 r. pomiędzy *NCBR* a KenBIT sp. z o.o. w Warszawie została zawarta umowa nr DOB-SZAFIR/05/A/027/01/2021 o wykonanie i finansowanie projektu realizowanego na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa w ramach konkursu 1/SZAFIR/2020 pod nazwą *Opracowanie technologii transmisji danych i budowa Modemu MF_TDMA do bezpiecznego i niezawodnego przesyłania danych w systemie łączności VSAT*.

W umowie określono, że okres realizacji projektu wynosi 48 miesięcy – od 1 czerwca 2021 r. do 31 maja 2025 r. Realizacja projektu *VSAT* obejmowała:

- badania naukowe od pierwszego do 24 miesiąca realizacji projektu, tj. do 31 maja 2023 r.,
- prace rozwojowe od 25 do 48 miesiąca realizacji projektu, tj. do 31 maja 2025 r., które powinny zostać zakończone osiągnięciem IX poziomu gotowości technologii.

Całkowity koszt realizacji projektu określono na 8 221,2 tys. zł, w całości finansowany przez *NCBR*.

W *Harmonogramie realizacji projektu*, stanowiącym załącznik nr 2 do umowy, określono czas trwania etapów jego realizacji i poszczególnych zadań wchodzących w ich skład oraz podmioty – członków konsorcjum realizujących dane zadanie.

⁵⁰ Pismo nr DIn-WTK.09000.3.2023 z dnia 19 września 2023 r.

⁵¹ Raport merytoryczny Wykonawcy z realizacji pierwszego etapu badań naukowych udostępniony *Zespołowi Nadzorującemu* przez *NCBR* z 6 lutego 2023 r.

⁵² *Opracowanie technologii transmisji danych i budowa Modemu MF_TDMA do bezpiecznego i niezawodnego przesyłania danych w systemie łączności VSAT*.

⁵³ Obszary badań: 3.1 – technologie i informacje sieciowe, 3.7 – technologie przełomowe (3.7.7 – technologie kosmiczne i satelitarne).

⁵⁴ KenBIT sp. z o.o. jest liderem konsorcjum, w skład którego poza liderem wchodzi: Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie.

⁵⁵ Strona internetowa www.gov.pl/web/ncbr/1szafir2020 – *Lista rankingowa pozytywnie zaopiniowanych wniosków w Zakresie tematycznym nr 1, 2, 4, 5, 6, 11 – Konkurs 1/SZAFIR/2020*. Zakres tematyczny nr 5 odnosi się do projektu *VSAT*.

Dyrektor *DOB-NCBR* dla projektu *VSAT* 23 sierpnia 2021 r. powołał *Zespół Nadzorujący*⁵⁶ jego realizację. W skład *Zespołu Nadzorującego* weszli przedstawiciele wskazani przez Ministra Obrony Narodowej⁵⁷ oraz przedstawiciel *NCBR*.

W raporcie rocznym z realizacji projektu w 2022 r.⁵⁸ *Zespół Nadzorujący* podał, że:

- projekt realizowany był zgodnie z umową,
- realizowano zadania określone dla pierwszego etapu projektu – badania naukowe,
- *NCBR* przekazał wykonawcy projektu 2 700,0 tys. zł, tj. 33% wartości określonej w umowie⁵⁹,
- w związku z sytuacją geopolityczną istniało ryzyko utrudnienia dostępności i terminowości dostarczania planowanych do zakupu komponentów w ramach projektu, a przez to możliwości zakończenia poszczególnych zadań w założonej formie i wymaganym terminie.

Wykonawca projektu 31 maja 2023 r. zgłosił przedłużenie czasu realizacji etapu badawczego projektu o cztery miesiące, tj. do 30 września 2023 r.⁶⁰

(akta kontroli str.: 220-254, 294-310, 396-402,
414-418-CD/psk-RaPik-03-odpowiedz)

Projekt *T-XPDR*⁶¹

Projekt *T-XPDR* stanowił realizację kierunku interwencji *Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji* celu szczegółowego nr 3 *PSK*. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym 2 – *Kryptologia i cyberobrona* oraz obszarem technologicznym 3 – *Techniki i technologie obronne*⁶², określonym w *PKB 2017-2026*.

Projekt *T-XPDR* realizowany jest przez spółkę *THORIUM SPACE sp. z o.o.* we Wrocławiu, którą wybrano w wyniku rozstrzygnięcia konkursu *3/SZAFIR/2021*⁶³, przeprowadzonego przez *NCBR*, dla którego zakres tematyczny został określony w *Regulaminie konkursu* przyjętym przez Komitet Sterujący *NCBR* uchwałą nr *167/12/2020* z dnia 21 grudnia 2021 r.

W dniu 22 listopada 2022 r. pomiędzy *NCBR* a *THORIUM SPACE sp. z o.o.* we Wrocławiu, została zawarta umowa nr *DOB-SZAFIR/01/B/021/03/2021* o wykonanie i finansowanie projektu realizowanego na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa w ramach konkursu *1/SZAFIR/2020* pod nazwą *T-XPDR Taktyczny Adaptacyjnych Transponder Satelitarny*.

⁵⁶ *Zespół Nadzorujący*, o którym mowa w Decyzji nr *132/MON* Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 czerwca 2017 r. zmieniającej decyzję w sprawie wytycznych dotyczących planowania i realizacji w resorcie obrony narodowej czynności nadzoru nad projektami dotyczącymi obronności i bezpieczeństwa państwa realizowanymi poza resortem obrony narodowej – Dz.Urz.MON poz. 137.

⁵⁷ Pismo *MON* z dnia 13 lipca 2021 r.

⁵⁸ *Raport roczny z realizacji w 2022 roku projektu z obszaru obronności realizowanego w NCBR, opracowany wg stanu na 31 grudnia 2022 r.* – raport sporządzony przez *Zespół Nadzorujący* w dniu 21 lutego 2023 r.

⁵⁹ Według stanu na koniec czerwca 2023 r. wielkość środków przekazanych wykonawcy przez *NCBR* wynosiła 4 450,0 tys. zł, tj. 33% wartości określonej w umowie.

⁶⁰ Pismo nr *DIn-WTK.09000.5.2023* z dnia 22 września 2023 r. Na podstawie informacji od *Zespołu Nadzorującego*.

⁶¹ *T-XPDR (Taktyczny Adaptacyjny Transponder Satelitarny)*.

⁶² Obszary badań: 3.1-technologie i informacje sieciowe, 3.4-bezzałogowe systemy autonomiczne, 3.7-technologie przelomowe.

⁶³ Strona internetowa www.gov.pl/web/ncbr/3-szafir-2021 - *Lista rankingowa pozytywnie zaopiniowanych wniosków Konkurs 3/SZAFIR/2021, Zakresie tematycznym nr 1 Nowoczesne technologie IT*.

W umowie określono, że okres realizacji projektu wynosi 36 miesięcy – od 1 listopada 2022 r. do 31 października 2025 r. Realizacja projektu obejmuje etap badań naukowych zakończonych osiągnięciem VI poziomu gotowości technologii⁶⁴.

Całkowity koszt realizacji projektu *T-XPDR* określono na 20 023,8 tys. zł, w tym 18 138,8 tys. zł finansowane przez *NCBR* i 1 885,0 tys. zł finansowane przez wykonawcę projektu. Według stanu na koniec czerwca 2023 r., wielkość środków przekazanych wykonawcy przez *NCBR* wyniosła 2 300,8 tys. zł, tj. 13% wartości określonej w umowie.

Dyrektor *DOB-NCBR* dla projektu *T-XPDR* 8 maja 2023 r. powołał *Zespół Nadzorujący* jego realizację. W skład *Zespołu Nadzorującego* weszli przedstawiciele wskazani przez Ministra Obrony Narodowej⁶⁵–oraz przedstawiciel *NCBR*.

(akta kontroli str.: 220-254, 311-331, 414-418-*CD/psk-RaPik-03-odpowiedz*)

Projekty badawcze *MON* związane z sektorem kosmicznym, realizowane po rozstrzygnięciu konkursów przeprowadzany przez *NCBR*, finansowane były ze środków finansowych ujętych w części budżetowej 28-*Szkolnictwo wyższe i nauka*, Rozdział 75221-*Projekty badawcze i celowe w dziedzinie obronności*, które minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki przekazuje do *NCBR*, na podstawie art. 370 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*⁶⁶. Wysokość środków finansowych na badania naukowe lub prace rozwojowe na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa – w tym na projekty związane z sektorem kosmicznym, ustalana była na etapie prac nad budżetem państwa. *MON* określał wysokość środków finansowych niezbędnych na dany rok, na badania naukowe i prace rozwojowe, które akceptował minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego⁶⁷.

(akta kontroli str.: 183-200)

Projekt *Mikroglob*⁶⁸

Projekt *Mikroglob* stanowił realizację kierunku interwencji *Budowa narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi* celu szczegółowego nr 3 *PSK*. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym 3 – *Techniki i technologie obronne*⁶⁹, określonym w *PKB 2017-2026*.

Projekt *Mikroglob* był częścią inwestycji *A2.6.1 Rozbudowa krajowego systemu serwisów monitoringowych, produktów, narzędzi analitycznych, usług i towarzyszącej infrastruktury wykorzystujących dane satelitarne*, określonej w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności⁷⁰, realizowanej przez *MON*.

W ramach projektu przewidziano zaprojektowanie, zbudowanie i uruchomienie satelitarnego systemu do pozyskiwania obrazowań Ziemi na potrzeby

⁶⁴ Poziom VI gotowości technologicznej określony w załączniku do rozporządzenia Ministra Nauki i szkolnictwa Wyższego z dnia 28 sierpnia 2020 r. – demonstracja technologii w warunkach zbliżonych do rzeczywistych. Osiągnięty zostaje znaczny postęp w zakresie gotowości technologicznej. Reprezentatywna technologia poddawana jest badaniom i testom. Do badań na tym poziomie zalicza się badania modelu albo demonstratora technologii w warunkach laboratoryjnych odwzorowujących z dużą wiernością warunki rzeczywiste lub w symulowanych warunkach operacyjnych. Stosowanie elementów komercyjnie dostępnych o obniżonej odporności jest nadal możliwe, jeżeli nie jest sprzeczne z rodzajem warunków środowiskowych, w których model albo demonstrator technologii będzie poddawany testowaniu.

⁶⁵ Pismo *MON* z dnia 13 lipca 2021 r.

⁶⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.

⁶⁷ Art. 48 ust. 1a ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju – Dz.U. z 2022 r. poz. 2279.

⁶⁸ Satelitarny system obserwacji Ziemi (SSOZ).

⁶⁹ Obszary badań: 3.1-technologie i informacje sieciowe, 3.2-sensory i obserwacje, 3.4-bezzałogowe systemy autonomiczne, 3.7-technologie przełomowe.

⁷⁰ Dalej także: *KPO*.

bezpieczeństwa i obronności państwa oraz w celu zaspokojenia potrzeb administracji publicznej. System ten będzie składał się z dwóch podstawowych komponentów:

- segment kosmiczny – obejmie platformy satelitarne klasy mikro i sensory umożliwiające uzyskiwanie optoelektronicznych i radarowych danych obrazowych, (jako opcjonalny zakres, w ramach możliwości budżetu krajowego), wyposażone między innymi w moduł kompresji, oraz szyfrowane łącza radiowe uplink/downlink.
- segment naziemny – obejmie stację kierowania i kontroli platform oraz stacje użytkowników umożliwiające zadaniowanie sensorów i odbiór danych.

Uzupełnieniem projektu realizowanego przez MON będzie segment użytkownika, realizowany przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii, we współpracy z Polską Agencją Kosmiczną.

Realizacja inwestycji A2.6.1 umożliwi wzrost wykorzystania platform monitoringowych i aplikacji danych satelitarnych przez administrację publiczną (rozwój aplikacji opartych o wykorzystanie danych satelitarnych), funkcjonowanie platform monitoringowych, cyfryzację administracji, jak również optymalizację pracy administracji.

Harmonogram projektu Mikroglob zakładał jego realizację w okresie I kw. 2022 r. – II kw. 2026 r.

Koszt projektu oszacowano na 108,2 mln EUR, tj. 486 023,6 tys. zł (przy kursie 4,4919 zł/EUR).

Założenia badania naukowego dla *Przemysłowego Studium Wykonalności projektu konstelacji mikrosatelitów optoelektronicznej obserwacji Ziemi* zostały podpisane przez Szefa Zarządu Analiz Wywiadowczych i Rozpoznawczych 8 kwietnia 2021 r. i w tym samym dniu przekazane do Dyrektora DIIn.

Minister Obrony Narodowej 3 marca 2022 r. wyraził zgodę na opracowanie *Przemysłowego Studium Wykonalności*⁷¹ i przekazanie go do realizacji przez Agencję Uzbrojenia.

Agencja Uzbrojenia przeprowadziła w 2022 r. i 2023 r. postępowania o udzielenie zamówienia. W dniu 4 maja 2023 r. wybrana została najkorzystniejsza oferta⁷², którą złożyło konsorcjum firm: Creotech Instruments SA i Airbus Defence and Space SAS. Następnie w dniu 24 maja 2023 r. z wyłonionym w przetargu konsorcjum podpisano umowę dotyczącą opracowania *Przemysłowego Studium Wykonalności projektu Konstelacji mikrosatelitów optoelektronicznych obserwacji Ziemi (PSW)* o wartości 6 509,2 tys. zł. Termin wykonania przedmiotu umowy określono do dnia 6 grudnia 2023 r.

Po opracowaniu *Przemysłowego Studium Wykonalności* – pod koniec IV kw. 2023 r., przewidywane było wszczęcie drugiego postępowania o udzielenie zamówienia na wybór wykonawcy kolejnego etapu projektu, obejmującego wykonanie projektu systemu, budowę systemu i jego wyniesienie w przestrzeń kosmiczną.

Uruchomienie pierwszego satelity planowane było w okresie III kw. 2025 r. – I kw. 2026 r., a kolejnych trzech satelitów w okresie II kw. 2026 r. – I kw. 2027 r.

Z uwagi na brak uruchomienia KPO, Sekretarz Stanu w MON 19 maja 2022 r., zatwierdził finansowanie *PSW* w ramach *Planu badań naukowych i rozwoju technologii w resorcie obrony narodowej w latach 2022-2023*.

(akta kontroli str.: 15-21)

⁷¹ Dalej także: *PWS*.

⁷² Spośród trzech złożonych ofert.

Wskazane wyżej projekty dotyczące sektora kosmicznego znajdowały się w fazie realizacji. Osiągnięte w wyniku ich realizacji wyniki badań naukowych zostaną upowszechnione zgodnie z zasadami określonymi w decyzji Ministra Obrony Narodowej Nr 40/MON z dnia 22 marca 2022 r. w sprawie koordynacji, planowania i realizacji badań naukowych w resorcie obrony narodowej⁷³.

(akta kontroli str.: 183-197)

1.2.2 Projekty międzynarodowe

Spośród trzech międzynarodowych projektów związanych z sektorem kosmicznym, w które zaangażowane było Ministerstwo Obrony Narodowej, dwa realizowane były w ramach Europejskiego Funduszu Obronny⁷⁴, a jeden w ramach Europejskiej Agencji Obrony⁷⁵.

Europejski Fundusz Obronny został uruchomiony przez Unię Europejską w 2021 r. w celu finansowania wspólnych prac badawczych i rozwojowych w dziedzinie obronności. W ramach EDF realizowane były projekty badawcze w całości finansowane z budżetu Unii Europejskiej oraz projekty rozwojowe, dla których określone były limity finansowania z tego budżetu.

Zasady zaangażowania resortu obrony narodowej w EDF zostały określone w opracowanej przez Departament Innowacji w MON *Koncepcji udziału resortu obrony narodowej w Europejskim Funduszu Obronnym (EDF)*⁷⁶. Koncepcja ta została zatwierdzona przez Ministra Obrony Narodowej 22 lipca 2021 r.

MON udzieliło poparcia dla dwóch projektów związanych z rozwojem technologii kosmicznych:

- **EDF 2021 – projekt *European Protected Waveform and accompanying technologies for resilient satellite communications against jamming (EPW)***⁷⁷ realizowany w ramach konkursu EDF-2021-SPACE-D-EPW ogłoszonego przez Komisję Europejską we wrześniu 2021 r.

Projekt *EDF 2021 EPW* stanowił realizację kierunku interwencji *Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji celu szczegółowego nr 3 PSK*. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym *3-Techniki i technologie obronne*⁷⁸, określonym w *PKB 2017-2026*.

Głównym celem projektu było wypełnienie wspólnej i znanej luki dotyczącej opracowania europejskiego interoperacyjnego bezpiecznego przebiegu radiowego do łączności satelitarnej w zastosowaniach wojskowych, w tym we wspólnych operacjach o charakterze militarnym.

Zgodnie z wnioskiem spółki GISS sp. z o.o. z dnia 4 października 2021 r., Minister Obrony Narodowej udzielił poparcia dla projektu *EDF 2021 EPW*⁷⁹. Minister wyraził poparcie za pomocą listu intencyjnego⁸⁰, który w jego imieniu podpisał

⁷³ Dz. Urz. MON poz. 46.

⁷⁴ Dalej także: *EDF*.

⁷⁵ Dalej także: *EDA*.

⁷⁶ Dalej także: *Koncepcja udziału w EDF*.

⁷⁷ Europejski chroniony kształt fali i towarzyszącemu technologii zapewniające odporność łączności satelitarnej na zakłócenia. Dalej także: projekt *EDF 2021 EPW*.

⁷⁸ Obszary badań: 3.1 – technologie i informacje sieciowe.

⁷⁹ *Wniosek o udzielenie poparcia MON oraz współfinansowania z budżetu MON projektu rozwojowego w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego* spółki GISS sp. z o.o. lidera konsorcjum składającego się z 19 podmiotów z dnia 4 października 2021 r.

⁸⁰ List intencyjny stanowiący deklarację, że efekty projektu lub opracowana technologia zostanie w przyszłości wykorzystana na potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polski. List ten podpisany został przez ministrów obrony dziesięciu państw biorących udział w projekcie.

8 grudnia 2021 r. Zastępca Dyrektora Departamentu Innowacji. Deklarację współfinansowania projektu przez MON na kwotę 150,0 tys. EUR 4 lutego 2022 r. również w imieniu Ministra podpisał Zastępca Dyrektora Departamentu Innowacji. Środki na realizację projektu zostały zabezpieczone w *Planie badań i rozwoju technologii w RON*.

Według Dyrektora Departamentu Innowacji⁸¹, projekt *EDF 2021 EPW* znajdował się na etapie uzgadniania i podpisywania dokumentów wykonawczych, które następnie miały być zawarte pomiędzy ministrami obrony państw uczestniczących w projekcie. Podpisanie dokumentów przewidziano na rok 2023.

- **EDF 2022 – projekt *Innovative multi-sensor space-based earth observation Capabilities towards persistent and reactive ISR (SPIDER)***⁸² realizowany był w ramach konkursu EDF-2022-SPACE-DA-ISR, ogłoszonego przez Komisję Europejską w czerwcu 2022 r.

Projekt *EDF 2022 SPIDER* stanowił realizację kierunku interwencji *Budowa narodowego systemu satelitarnej obserwacji Ziemi* celu szczegółowego nr 3 PSK. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym *3-Techniki i technologie obronne*⁸³, określonym w *PKB 2017-2026*.

Głównym celem projektu było usprawnienie europejskiego wywiadu, obserwacji i rozpoznania opartego na systemach orbitalnych do zastosowań taktycznych, poprawa europejskiej współpracy transnarodowej w zakresie wywiadu, obserwacji i rozpoznania oraz poprawa konkurencyjności przemysłu europejskiego.

Minister Obrony Narodowej udzielił poparcia dla projektu *EDF 2022 SPIDER*, na wniosek spółki EXATEL SA z dnia 14 października 2022 r.⁸⁴ Minister wyraził poparcie za pomocą listu intencyjnego⁸⁵, który w jego imieniu 21 listopada 2022 r. podpisał Zastępca Dyrektora Departamentu Innowacji.

Według Dyrektora DI⁸⁶, projekt *EDF 2022 SPIDER* znajdował się na etapie uzgadniania i podpisywania dokumentów wykonawczych, które miały być następnie zawarte pomiędzy ministrami obrony państw uczestniczących w projekcie. Podpisanie dokumentów przewidziano na rok 2023.

(akta kontroli str.: 22-23, 179-197, 349-374,
414-418-CD/psk-RaPik-03-odpowiedz)

W ramach współpracy z Europejską Agencją Obrony, MON realizował jeden projekt – **Łączność dalekosiężna (Long Range Communication)**⁸⁷, który stanowił realizację kierunku interwencji *Zapewnienie dostępności usług satelitarnych systemów łączności i nawigacji* celu szczegółowego nr 3 PSK. Równocześnie powiązany był z obszarem technologicznym *3-Techniki i technologie obronne*⁸⁸, określonym w *PKB 2017-2026*.

⁸¹ Pismo nr Din-WTK.09000.2.2023 z dnia 29 sierpnia 2023 r.

⁸² Innowacyjne, wielosensorowe zdolności obserwacji Ziemi z przestrzeni kosmicznej na rzecz trwałego i reaktywnego rozpoznania i obserwacji wywiadowczej (Intelligence Surveillance & Reconnaissance). Dalej także: projekt *EDF 2022 SPIDER*.

⁸³ Obszary badań: 3.7-technologie przełomowe (3.7.7-technologie kosmiczne i satelitarne).

⁸⁴ Wniosek o udzielenie poparcia MON oraz współfinansowania z budżetu MON projektu rozwojowego w ramach Europejskiego Funduszu Obronnego podmiotów z dnia 14 października 2022 r. spółki EXATEL SA w imieniu konsorcjum składającego się z 35 podmiotów z 17 państw.

⁸⁵ List intencyjny stanowiący deklarację, że efekty projektu lub opracowana technologia zostanie w przyszłości wykorzystana na potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polski. List ten podpisany został przez ministrów obrony dziesięciu państw biorących udział w projekcie.

⁸⁶ Pismo nr DIIn-WTK.09000.2.2023 z dnia 29 sierpnia 2023 r.

⁸⁷ Dalej także: projekt *LORACO*.

⁸⁸ Obszary badań: 3.1-technologie i informacje sieciowe.

Projekt LORACO został zainicjowany przez Niemcy podczas panelu technologicznego EDA, w ramach CapTech Information⁸⁹ 20 listopada 2018 r. Porozumienie projektowe nr B.PRJ.RT.832, dotyczące realizacji projektu, zostało podpisane w dniu 9 grudnia 2021 r. przez Sekretarza Stanu w MON, działającego z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej. Formalne rozpoczęcie prac w ramach projektu LORACO miało miejsce podczas spotkania inicjującego (tzw. Kick-off Meeting) w dniu 14 grudnia 2022 r.

Porozumienie projektowe zakładało, że projekt LORACO zostanie zrealizowany w ciągu 36 miesięcy, tj. do grudnia 2025 r., a wkład finansowy MON na jego realizację wyniesie 7 907,2 tys. zł. Wydatkowana kwota na realizację projektu LORACO wynosiła 5 502,9 tys. zł⁹⁰.

W realizacji projektu LORACO uczestniczyło sześć państw: Polska, Belgia, Francja, Niemcy, Norwegia i Włochy. Polskimi wykonawcami projektu były cztery podmioty: Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Centrum Techniki Morskiej SA, Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego, Wojskowy Instytut Łączności i KenBIT sp. z o.o.

Odnosząc się do stanu realizacji projektu LORACO, Dyrektor DIIn⁹¹ poinformował, że według przedstawiciela resortu obrony narodowej zasiadającego w grupie zarządzającej Porozumieniem projektowym pomyślnie odebrano drugi kamień milowy projektu a kontynuowane były prace w ramach trzeciego kamienia milowego⁹².

(akta kontroli str.: 22-23, 179-197, 414-418-CD/psk-RaPik-03-odpowiedz)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Ministerstwa Obrony Narodowej w kontrolowanym zakresie.

Pomimo opóźnień w opracowaniu przez ministra właściwego do spraw gospodarki Krajowego Programu Kosmicznego, Minister Obrony Narodowej podjął działania, których celem była realizacja celu szczegółowego nr 3 PSK. Opracowano *Resortowy plan implementacji PSK* oraz rozpoczął realizację przedsięwzięć przyjętych dla poszczególnych kierunków interwencji celu szczegółowego, w tym projektów badawczych krajowych i międzynarodowych związanych z sektorem kosmicznym.

⁸⁹ Panel Technologiczny Systemu łączności i teleinformatyki (Communication Information Systems and Networks – Information).

⁹⁰ Wydatek poniesiony z budżetu MON w 2021 r.

⁹¹ Pismo nr DIIn-WTK.09000.2.2023 z dnia 29 sierpnia 2023 r.

⁹² Notatka z dnia 26 czerwca 2023 r. dotycząca wyjazdu w dniach 12-15 czerwca 2023 r.

2. Działalność Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej

Opis stanu faktycznego

2.1 Realizacja zadań wynikających z decyzji nr 66/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej⁹³

Z dniem 18 maja 2020 r., na podstawie *decyzji MON w sprawie pełnomocnika ds. przestrzeni kosmicznej*, ustanowiony został *pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej*. Na podstawie aktu powołania z dnia 20 maja 2020 r. Minister Obrony Narodowej na funkcję *pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej* powołał generała brygady Marcina Górkę, pełniącego funkcję Dyrektora Departamentu Innowacji.

Na podstawie Decyzji MON Pełnomocnik MON do spraw przestrzeni kosmicznej został zobowiązany m.in. do:

- 1) przygotowania strategii resortu obrony narodowej w zakresie wykorzystania przestrzeni kosmicznej;
- 2) opracowania wytycznych Ministra Obrony Narodowej w zakresie implementacji w resorcie obrony narodowej polityk kosmicznych NATO w obszarach planowania strategicznego, operacyjnym oraz przemysłowo-naukowym;
- 3) przygotowania resortowego planu implementacji Polskiej Strategii Kosmicznej oraz dokumentów wykonawczych w odniesieniu do zadań związanych z bezpieczeństwem i obronnością państwa oraz do sprawozdawczości w tym zakresie;(...)
- 7) wypracowania założeń (poziomu ambicji) dotyczących budowy kompetencji kosmicznych w polskim sektorze obronnym, przemysłowym i naukowym;
- 8) przeglądu, analizy i wyselekcjonowania zidentyfikowanych potrzeb operacyjnych dla zdolności operacyjnych, zdefiniowanych wymagań operacyjnych oraz potrzeb bieżących dotyczących wykorzystania przestrzeni kosmicznej w zakresie zdolności do rozpoznania, dowodzenia i wsparcia procesów zdolności do rażenia;
- 9) przeprowadzenia analizy i zidentyfikowania zakresu potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach wykorzystania przestrzeni kosmicznej, dla których niezbędne jest wykonanie procesu Identyfikacji Potrzeb dla Zdolności Operacyjnych oraz Definiowanie Wymagań Operacyjnych; wykonanie tego zadania w porozumieniu z Organizatorami Systemów Funkcjonalnych, zwanych dalej „OSF” oraz Gestorami SpW, zwanych dalej „GSpW”.

W związku z realizacją zadań wynikających z decyzji Nr 66/MON zrealizowane zostały opisane niżej działania:

1. W I kwartale 2022 r. opracowany został projekt strategii RON dotyczący wykorzystania przestrzeni kosmicznej. Dokument podlegał robocznemu opiniowaniu przez członków *Zespołu Zadaniowego do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej*, którzy wcześniej otrzymali także do zaopiniowania założenia dokumentu. Dokument, po wprowadzeniu zmian wynikających ze zgłoszonych w trybie roboczym uwag i propozycji, nie został skierowany do uzgodnień wewnątrzresortowych ze względu na:
 - a) konieczność przeanalizowania wniosków z konfliktu rosyjsko-ukraińskiego w zakresie wykorzystania przestrzeni kosmicznej;

⁹³ Dz. Urz. MON poz. 82, ze zm. Dalej: *decyzja 66/MON*.

- b) intensyfikację współpracy z Francją (DGA) i francuskim przemysłem kosmicznym, której wynikiem było podpisanie umowy na pozyskanie pierwszego suwerennie kontrolowanego systemu obserwacji Ziemi;
- c) koncentrację wysiłku na opracowaniu koncepcji implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w SZ RP.

Zaakceptowana 1 sierpnia 2023 r. przez Ministra Obrony Narodowej *Koncepcja implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w SZ RP* była dokumentem o charakterze strategicznym. *Koncepcja* była dokumentem niejawnym, dlatego też w planach było opracowanie i przedłożenie kierownictwu resortu do akceptacji również jawnej strategii RON dotyczącej wykorzystania przestrzeni kosmicznej.

W resorcie obrony narodowej nie opracowano odrębnego dokumentu dotyczącego implementacji polityk kosmicznych NATO w obszarach planowania strategicznego, operacyjnym oraz przemysłowo-naukowym. Zadanie to było częściowo realizowane w ramach *Koncepcji implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w Siłach Zbrojnych RP*⁹⁴, w zakresie przygotowania struktur do realizacji funkcji domeny kosmicznej i wspierania NATO w oparciu o zdolności narodowe. Gdy powstaną struktury realizujące funkcje domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej, w ramach Sił Zbrojnych RP zostanie zweryfikowana potrzeba wydania odrębnych wytycznych, uwzględniających postępy w implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w NATO zgodnie z przyjętym planem implementacji.

- 2. Decyzją nr 2/DIn Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 stycznia 2023 r. wprowadzone zostały do użytku służbowego w resorcie obrony narodowej „Priorytetowe kierunki badań naukowych w resorcie obrony narodowej w latach 2021-2035”, które określały m.in. oczekiwany poziom osiągnięć dotyczący budowy kompetencji kosmicznych w polskim sektorze obronnym. Przedmiotowy dokument wskazywał zakres technologii i zdolności, których rozwój uznawany był w Siłach Zbrojnych RP za celowy w perspektywie średniookresowej. W III kw. 2023 r. planowane było zakończenie prac nad opracowaniem harmonogramów rozwoju technologii.
- 3. W związku z realizacją obowiązku przeprowadzenia przeglądu, dokonania analizy oraz wyselekcjonowania zidentyfikowanych potrzeb operacyjnych dla zdolności operacyjnych, zdefiniowanych wymagań operacyjnych oraz potrzeb bieżących dotyczących wykorzystania przestrzeni kosmicznej w zakresie zdolności do rozpoznania, dowodzenia i wsparcia procesów do zdolności rażenia (§2 ust. 2 pkt 8 decyzji 66/MON) zrealizowane zostały działania:
 - a) we wrześniu 2020 r. przeprowadzono i opracowano analizę pt. „Uwarunkowania budowy zdolności do wykorzystania przestrzeni kosmicznej jako piątej domeny operacyjnej przez Siły Zbrojne RP”;
 - b) opracowano „Koncepcję pozyskiwania, dystrybucji i wykorzystania satelitarnych danych obrazowych w ujęciu kompleksowym, z uwzględnieniem budowy narodowych zdolności oraz dywersyfikacji źródeł informacji”, która została przyjęta przez Radę Modernizacji Technicznej 28 lutego 2022 r.⁹⁵
 - c) opracowano „Koncepcję implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w Siłach Zbrojnych RP” – zatwierdzona przez Ministra Obrony Narodowej 1 sierpnia 2022 r.⁹⁶;

⁹⁴ Dokument niejawnym.

⁹⁵ Dokument niejawnym.

⁹⁶ Dokument niejawnym.

- d) Przeprowadzono robocze analizy istniejących wymagań operacyjnych, w których przewidziana była łączność satelitarna – dokument opracowany został na potrzeby prac nad „Koncepcją implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w Siłach Zbrojnych RP”⁹⁷;
 - e) Pełnomocnik wydawał opinie do wniosków dotyczących pilnej potrzeby operacyjnej dotyczącej zdolności satelitarnego rozpoznania obrazowego.
4. W wyniku prac Grupy zadaniowej do zdefiniowania Wymagań Sprzętowych oraz na podstawie wraz ze Studium Wykonalności dla zadania pn. Satelitarny radarowy system obserwacji Ziemi – 6 lutego 2023 r. przekazano do Agencji Uzbrojenia informację o dostępnych rozwiązaniach, które poznano w ramach spotkań zorganizowanych z przedstawicielami przemysłu.
 5. Powołana została grupa robocza ds. łączności satelitarnej SZ RP w celu opracowania potrzeb operacyjnych SZ RP, architektury systemu łączności satelitarnej oraz innych dokumentów dotyczących rozwoju zdolności w obszarze łączności satelitarnej SZ RP z udziałem przedstawiciela Pełnomocnika⁹⁸.
 6. Pełnomocnik uczestniczył w opracowaniu przez Zarząd Kierowania i Dowodzenia – P6 SG WP projektu „Koncepcji wykorzystania bezpiecznych telefonów satelitarnych IRIDIUM w Siłach Zbrojnych RP Etap I”⁹⁹.

W związku z realizacją zadania dotyczącego inicjowania i prowadzenia, przy wsparciu niezbędnych komórek i jednostek organizacyjnych, przedsięwzięć współpracy międzynarodowej w formule G2G¹⁰⁰, zmierzających do identyfikacji, analizy, oceny i przedstawienia kierownictwu resortu obrony narodowej możliwych kierunków zaspokojenia potrzeb dla zdolności operacyjnych w ramach umów międzynarodowych, przeprowadzono następujące działania:

1. Zainicjowano i prowadzono przedsięwzięcia dotyczące współpracy bilateralnej z U.S. Space Force (przede wszystkim Space Systems Command) oraz U.S. Space Command, w tym w ramach prac polsko-amerykańskiej Space Working Group;
2. Przygotowano oraz przepracowano w MON projekt Oświadczenia woli współpracy z USA w domenie kosmicznej, uzgodniono ze stroną amerykańską stosowny dokument 19 kwietnia 2023 r.;
3. Wynegocjowano oraz przepracowano w MON projekt Porozumienia pomiędzy Ministrem Obrony Narodowej RP, Polską Agencją Kosmiczną oraz Departamentem Obrony Stanów Zjednoczonych w sprawie współpracy w zakresie bezpieczeństwa lotów kosmicznych i świadczenia usług w zakresie świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej i informacji – efektem działań było podpisanie stosownego dokumentu 19 kwietnia 2023 r.;
4. Przeprowadzono rozmowy na temat możliwości uzyskania wsparcia w ramach programu „Foreign Military Financing” określonych w Countering Russia Influence Funding (CRIF) oraz 10 U.S. Code §333 – Foreign security forces: authority to build capacity;
5. Pełnomocnik zainicjował i prowadzi rozmowy dotyczące warunków możliwego przystąpienia do amerykańskiego programu szerokopasmowej łączności satelitarnej The Wideband Global SATCOM (WGS). W programie rozbudowy konstelacji WGS uczestniczyli partnerzy międzynarodowi, którzy partycypując w kosztach budowy, uruchomienia i utrzymania satelitów na orbicie uzyskują

⁹⁷ Dokument niejawnny.

⁹⁸ Rozkaz Nr 78/P6 Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 7 czerwca 2022 r.

⁹⁹ Dokument niejawnny.

¹⁰⁰ z ang. Government to Government.

proporcjonalny udział w globalnej przepustowości konstelacji WGS do użytku krajowego;

6. Rozpoczęto rozmowy na temat współpracy dotyczącej odpornej na zakłócenia komunikacji satelitarnej (PATS – Protected Anti-Jamm Tactical SATCOM);
7. Zainicjowano rozmowy z Dyrekcją ds. obronnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Europejskich Luksemburga na temat możliwej współpracy w obszarach SATCOM, EO i świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej. Rozpoczęto proces uzgadniania projektu listu intencyjnego dotyczącego współpracy w obszarze łączności satelitarnej, z możliwością rozszerzenia jego zakresu o pozostałe dyskutowane obszary;
8. Do francuskiego przemysłu skierowano, za pośrednictwem francuskiej Agencji ds. uzbrojenia, Request for information (Wniosek o udzielenie informacji) dotyczący systemu obserwacji Ziemi;
9. Przedstawiono Ministrowi Obrony Narodowej oraz Radzie Modernizacji Technicznej koncepcję współpracy z Francją;
10. Agencja Uzbrojenia przeprowadziła negocjacje i zawarła w dniu 27 grudnia 2022 r. z francuskim przemysłem umowę na dostawę Satelitarnego Systemu Optoelektronicznego Rozpoznania Obrazowego Wysokiej Rozdzielczości.

Zgodnie z § 25 ust. 2 pkt 25 decyzji 66/MON, Pełnomocnik zobowiązany został do przedstawiania Ministrowi Obrony Narodowej półrocznych informacji o realizacji zadań wynikających z tej decyzji.

W okresie objętym kontrolą Pełnomocnik od momentu powołania przedstawił Ministrowi Obrony Narodowej dwa sprawozdania:

1. Półroczną informację o działalności Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2021 r.¹⁰¹,
2. Roczną informację o działalności Pełnomocnika MON ds. przestrzeni kosmicznej za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.¹⁰²

oraz po zakończeniu okresu objętego kontrolą Informację o działalności Pełnomocnika MON ds. przestrzeni kosmicznej za okres od 1 stycznia 2023 r. do 30 czerwca 2023 r.¹⁰³

(akta kontroli str.: 377-390, 414-418-CD/psk-DaSza-01-odpowiedz)

2.2 Działalność Zespołu Zadaniowego do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej

Decyzją nr 379/DIn Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 listopada 2020 r. utworzony został Zespół Zadaniowy do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej. Zgodnie z decyzją 66/MON, Zespół ten miał stanowić organ doradczy Pełnomocnika ds. przestrzeni kosmicznej.

Do zadań Zespołu należało przygotowanie opinii i rekomendacji dotyczących:

- 1) resortowej strategii wykorzystania przestrzeni kosmicznej;
- 2) planowania, inicjowania, koordynowania i nadzorowania programów, projektów i procesów realizowanych w obszarze budowy zdolności SZ RP do:
 - a) pozyskiwania satelitarnych obrazowań Ziemi,
 - b) obserwacji, rozpoznania i budowy świadomości sytuacyjnej w przestrzeni kosmicznej,

¹⁰¹ Z dnia 28 lutego 2022 r.

¹⁰² Z dnia 23 lutego 2023 r.

¹⁰³ Z dnia 28 lipca 2023 r.

- c) telekomunikacji satelitarnej,
 - d) zabezpieczenia usług precyzyjnej nawigacji satelitarnej i synchronizacji czasu,
 - e) wynoszenia obiektów na orbity okołoziemskie;
- 3) przygotowania dokumentów koncepcyjnych związanych z operacyjnym wykorzystaniem przez SZ RP przestrzeni kosmicznej;
 - 4) propozycji implementacji w resorcie obrony narodowej polityki kosmicznej NATO oraz wynikających z niej dokumentów i decyzji Sojuszu w obszarach planowania obronnego, operacyjnym oraz przemysłowo-naukowym;
 - 5) projektów dokumentów dotyczących implementacji Polskiej Strategii Kosmicznej w odniesieniu do zadań związanych z bezpieczeństwem i obronnością;
 - 6) założeń budowy kompetencji kosmicznych w polskim sektorze obronnym i naukowym;
 - 7) propozycji zapisów w Programie rozwoju SZ RP i planów pochodnych, odnoszących się do rozwoju satelitarnych zdolności operacyjnych, w tym koncepcji rozwoju zdolności, planów rozwoju zdolności oraz programów operacyjnych;
 - 8) niezbędnych zmian aktów prawnych związanych z obszarem funkcjonowania Zespołu oraz propozycji nowelizacji aktów prawnych w obszarze wykorzystania przestrzeni kosmicznej do budowy zdolności operacyjnych SZ RP;
 - 9) obszarów ryzyka związanych z osiąganiem przez SZ RP zdolności operacyjnych wykorzystujących przestrzeń kosmiczną.

Przewodniczącym Zespołu został Pełnomocnik. W skład Zespołu powołano piętnastu przedstawicieli RON, przedstawicieli Służby Wywiadu Wojskowego oraz Służby Kontrwywiadu Wojskowego.

W roku 2021 – od momentu powołania, odbyły się cztery posiedzenia Zespołu¹⁰⁴. W latach 2022 i 2023 nie odbyło się żadne posiedzenie Zespołu.

Zespół zrealizował następujące zadania:

- a) przedłożył propozycję zagadnień, które w ocenie członków zespołu powinny zostać uwzględnione w strategii RON dotyczącej wykorzystania przestrzeni kosmicznej;
- b) zaopiniowano w trybie roboczym założenia strategii RON dotyczące wykorzystania przestrzeni kosmicznej; na podstawie zgłoszonych uwag, sporządzono nową wersję założeń, która podlegała kolejnej turze opiniowania;
- c) przygotowano uwagi do projektu „Strategii łączności satelitarnej”;
- d) zaopiniowano w trybie roboczym projekt resortowej strategii kosmicznej – ze zmianami wprowadzonymi na podstawie uwag zgłoszonych do projektu dokumentu;
- e) przeprowadzono dyskusję nad potrzebą powołania komórki odpowiedzialnej za operacyjne wykorzystanie przestrzeni kosmicznej;
- f) przeprowadzono dyskusję nad potencjalnymi kierunkami współpracy międzynarodowej w obszarze komunikacji satelitarnej.

(akta kontroli str.: 393-413, 414-418-CD/psk-DaSza-02-odpowiedz)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

¹⁰⁴ 15 lutego 2021 r., 17 sierpnia 2021 r., 15 września 2021 r., 21 października 2021 r.

1. Pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej do spraw przestrzeni kosmicznej nie wywiązał się z obowiązku określonego w decyzji 66/MON przygotowania półrocznych sprawozdań za następujące okresy:
 - czerwiec – grudzień 2020,
 - styczeń – czerwiec 2021 oraz
 - jednego z półrocznych sprawozdań za 2022 rok¹⁰⁵.

Odnosnie braku przedłożenia Ministrowi Obrony Narodowej sprawozdań, Pełnomocnik wyjaśnił, iż do czasu powstania Departamentu Innowacji, w szczególności zaś Wydziału Analiz (czerwiec 2022), a następnie Wydziału Technologii Kosmicznych (maj 2023) realizował on swoje zadania jednoosobowo. Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego zapewniał jedynie administracyjne wsparcie działań Pełnomocnika. Merytoryczne wsparcie działań Pełnomocnika przewidziane zostało dopiero w ramach zadań tych Wydziałów. Zatem nie miał pełnej możliwości wykonywania zakresu zadań jednoosobowo. Ze względu na wstępny charakter działań oraz w związku z bieżącym informowaniem kierownictwa resortu o działaniach Pełnomocnika, informacje o tej działalności nie były przekazywane w formie półrocznych informacji. Informowanie o działaniach Pełnomocnika miało formę każdorazowego sporządzania notatek z podejmowanych działań. Taka forma informowania została uzgodniona z Sekretarzem Stanu w MON nadzorującym działania Pełnomocnika. Realizacja okresowych sprawozdań została podjęta wraz z powstaniem struktur wspierających merytorycznie działania Pełnomocnika.

Co do sprawozdania za pierwsze półrocze roku 2022 wyjaśniono, że Pełnomocnik przygotował projekt sprawozdania za pierwsze półrocze roku 2022, jednak ze względu na jego usprawiedliwioną absencję w pracy, dokument nie został przedłożony Ministrowi, ponieważ funkcja Pełnomocnika ma charakter indywidualny i nikt inny nie może go zastąpić. Przygotowano zatem tylko roczne sprawozdanie za 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli przyjmując te wyjaśnienia, wskazuje jednak, że postanowienia decyzji 66/MON wydanej przez Ministra mają charakter obowiązujący, dlatego uzgodnienie z nadzorującym pracę Pełnomocnika Sekretarzem Stanu powinno zostać sformalizowane co do sposobu realizacji zadań Pełnomocnika.

2. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli zadania Zespołu Zadaniowego do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej, powołanego Decyzją nr 379/DIn Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 listopada 2020 r., nie zostały w pełni zrealizowane. Nie zrealizowano m.in. zadań związanych z wydaniem opinii oraz rekomendacji dotyczących niezbędnych zmian aktów prawnych związanych z obszarem funkcjonowania Zespołu oraz propozycji nowelizacji aktów prawnych w obszarze wykorzystania przestrzeni kosmicznej do budowy zdolności operacyjnych SZ RP. Nie wydano opinii oraz rekomendacji co do identyfikacji obszarów ryzyka związanych z osiągnięciem przez SZ RP zdolności operacyjnych wykorzystujących przestrzeń kosmiczną.

Dyrektor DIn odnośnie realizacji zadań przez Zespół wyjaśnił¹⁰⁶, iż Zespół po powołaniu, zgodnie ze swoim przeznaczeniem, skupił się na elementach operacjonalizacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej. (...) Mając na uwadze mandat Zespołu i stopień zaawansowania prac w obszarze implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w SZ RP, instytucje RON, delegujące swoich przedstawicieli do prac Zespołu, uznały, że statutowe zadania Zespołu

¹⁰⁵ Przedłożone zostało sprawozdanie za cały 2022 rok.

¹⁰⁶ Pismo nr DIn-WTK.09000.5.2023 z dnia 22 września 2023 r.

mogą być realizowane w oparciu o standardowe procedury doradczo-opiniotwórcze. Dlatego też zmieniono formę pracy Zespołu na tryb zdalnych konsultacji, najczęściej poprzez wymianę korespondencji w ramach grupy specjalistów w danym obszarze (np. komunikacji satelitarnej) lub realizację procedur zgodne z zapisami Decyzji Nr 5/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 stycznia 2018 r. w sprawie opracowywania, uzgadniania, wydawania i ogłaszania aktów normatywnych oraz innych dokumentów w resorcie obrony narodowej.

Wpływ na pracę Zespołu miały również kolejne fale epidemii COVID-19 i wprowadzone obostrzenia, które ograniczały możliwości bezpośredniej pracy zespołowej.

Pełnomocnik wskazał również, iż nie wyklucza się, że przedmiotowa decyzja zostanie uaktualniona, a Zespół do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej, w związku z podpisaniem w dniu 1 sierpnia 2023 r. *Koncepcji implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w SZ RP*, zmieni swój charakter stając się w RON jednym z podmiotów zaangażowanych w proces implementacji domeny operacyjnej przestrzeni kosmicznej w SZ RP.

(akta kontroli str.: 393-402)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Pełnomocnika Ministra ds. przestrzeni kosmicznej, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości formalnych dotyczących niepełnej realizacji obowiązków sprawozdawczych określonych w decyzji 66/MON. NIK, przyjmując wyjaśnienia Pełnomocnika odnośnie przyczyn niezrealizowania obowiązków sprawozdawczych za trzy półrocza wskazuje, iż zmienianie postanowienia zawartego w decyzji Ministra Obrony Narodowej, uzasadnione ważnym powodem powinny być sformalizowane, a nie tylko uzgadniane z nadzorującym Pełnomocnika Sekretarzem Stanu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, wnosi o:

1. Zapewnienie realizacji obowiązków sprawozdawczych wynikających z decyzji 66/MON.
2. Rozważenie celowości dalszego funkcjonowania w dotychczasowej formule *Zespołu zadaniowego do spraw operacyjnego wykorzystania przestrzeni kosmicznej*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK*, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK*, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania

uwag i wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 7 listopada 2023 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Małgorzata Motylow

/-/

.....
podpis